SYGEPLEJE
ETISK
RÅD

2021

ÅRS BE RET NING

ÅRSBERETNING 2021

Copyright © Sygeplejeetisk Råd april 2022. Alle rettigheder forbeholdes.
Layout: Mathias N Justesen
Illustration: Mette Ehlers
Tryk: Dansk Sygeplejeråd
Fotografisk, mekanisk eller anden form for gengivelse eller
mangfoldiggørelse er kun tilladt med angivelse af kilde.

INDHOLD

Formandens beretning 4
ICN's konference i 2021 6
Sygeplejerskestrejken i foråret 8
Nordisk etiktræf 10
ICN's reviderede etiske kodeks 12
Interviews, artikler og boganmeldelser 13
Dilemmaer og andre henvendelser 14
Pjecer 15
Hjemmesiden i tal 16

Bilag 4 Oplæg, møder og undervisningsaktiviteter i 2021 17
Bilag 1 De Sygeplejeetiske Retningslinjer 19
Bilag 2 Vedtægter for Sygeplejeetisk Råd 22
Bilag 3 Sygeplejeetisk Råds medlemmer 23

FORMANDENS BERETNING

I 2021 lærte vi mennesker, at livet er skrøbeligt, da vi stod ansigt til ansigt med en global pandemi, der førte til krise i sundhedsvæsener verden over. I Danmark oplevede vi, hvordan vi som befolkning måtte rykke sammen for at værne om de borgere, der er i særlig risiko for at blive alvorligt syge, og om vores sundhedsvæsen.

I 2021 var det som om vi lærte at leve med de begrænsninger, som situationen medførte, og vi tilpassede os både i vores professionelle praksis og i privatlivet. I Sygeplejeetisk Råd (SER) betød det blandt andet, at vi lærte, hvordan vi kan forsætte arbejdet med at fremme etisk refleksion i sygepleje blandt sygeplejersker i Danmark på trods af, at vi ikke altid kan mødes ansigt til ansigt. Med udgangspunkt i de erfaringer er det nu muligt for sygeplejersker at få 'leveret' etisk refleksion online. Det betyder, at sygeplejersker der indsender deres dilemmaer og etiske problemstillinger til SER, kan vælge om de vil have et skriftligt svar, eller om de vil drøfte deres problemstilling med medlemmer af rådet online. Vi håber selvfølgelig, at I, vores kolleger, vil benytte jer af den mulighed, og dermed komme i dialog med SER på en ny måde.

Møderne i 2021 blev en blanding af online og fysiske møder, hvor medlemmerne i SER arbejdede med at besvare dilemmaer og med revision af de sygeplejeetiske retningslinjer, et arbejde som blev sat i gang i slutningen af 2020. De sygeplejeetiske retningslinjer bør til enhver tid afspejle ændringer i samfundsforholdene og i sygeplejeprofessionen og det er da også ændringer i samfundsforholdene, der fortrinsvis har motiveret til revision af retningslinjerne. Særligt oplever vi, at der er behov for en tydeligere kobling mellem professionen og professionens fordringer og udfordringer i samfundet, såvel i en dansk kontekst som internationalt.

Traditionelt har de sygeplejeetiske retningslinjer været inspireret af ICN's etiske kodeks. Dette kodeks er revideret og et nyt udkommet i oktober 2021. Det læner vi os også op ad i revisionsarbejdet. I arbejdsprocessen har det været meget vigtigt for SER, at medlemmer af Dansk Sygeplejeråd fik mulighed for at komme med faglige input og deres perspektiver på, hvordan vi kan sikre, at de professionsetiske retningslinjer er opdaterede. Derfor inviterede SER i april måned ca. 60 sygeplejersker fra alle egne og alle dele af vores profession til at deltage i et webinar med oplæg fra antropolog Susanne Ekman og efterfølgende workshop. Resultaterne af workshoppen mundede ud i anbefalinger til det videre arbejde med revisionen. Disse anbefalinger er meget værdifulde i det arbejde vi nu er i gang med, fordi de er med til at kvalificere den kommende udgave af retningslinjerne.

Derfor sender vi en stor tak til de kolleger, der deltog i webinaret!

2021 var også et år, hvor sygeplejersker igen strejkede. I SER mærkede vi, hvordan det påvirkede os selv og vores kolleger, at strejken kom til at handle mest om sygeplejerskers løn og mindre om, hvorfor det er så vigtigt, at vores sundhedsvæsenet har medarbejdere, der er veluddannede og kan tænke helhedsorienteret og fremadrettet i mødet med dem, der har brug for sundhedsvæsenets ydelser. Vi mener, at sygeplejersker er uddannede til at møde mennesket med behov for sygepleje og behandling i alle aldre og alle livssituationer. Sygeplejersker udgør majoriteten af ansatte i det danske sundhedsvæsen og har helt afgørende betydning, når det handler om at sikre, at patienter og borgere modtager pleje og behandling af høj kvalitet. Sygeplejersker bidrager med avancerede praktiske, teoretiske og etiske kundskaber,

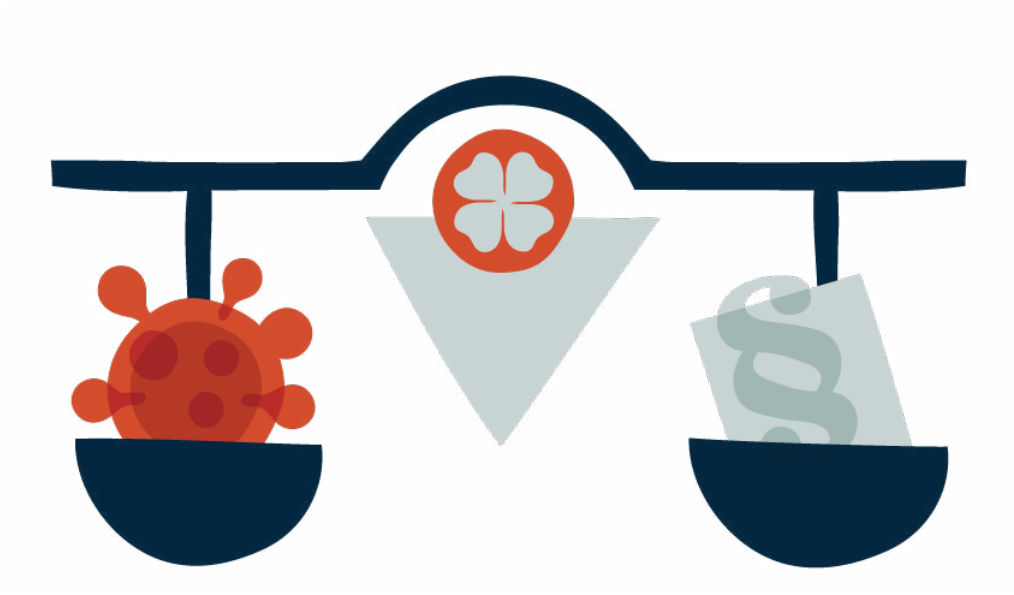

der indgår som udgangspunkt for samarbejde med patienter og pårørende, i tværprofessionelt og tværsektorielt samarbejde og i ledelse af sygepleje.

Ud fra et etisk perspektiv handlede strejken derfor også om, at patienter/borgere har ret til at blive set og mødt som mennesker, der har behov for sygepleje og dermed omsorg. Sagt med filosof Jacob Birklers rammende ord, så skal "sygeplejerskernes fag sikres gennem en bedre løn, mens sygeplejerskernes sag skal sikres gennem bedre arbejdsvilkår" (Politiken, 15. august 2021). Efter vores opfattelse handlede strejken derfor mindst lige så meget om, at fremtidens sundhedsvæsen bør være et sted, hvor patientens behov i højere grad kommer i fokus. Her handler det om at sikre, at patienten har adgang til professionel omsorg som noget værdifuldt, der medvirker til at forebygge f.eks. genindlæggelse eller uhensigtsmæssige indlæggelser og dermed fremmer den enkeltes velvære.

I november deltog SER i ICN's kongres, som denne gang foregik online. Her blev det tydeligt, at arbejdsvilkår og lønvilkår i vores profession er et globalt anliggende. Over hele verden mangler der sygeplejersker, og på kongressen så vi eksempler på, hvordan dette f.eks. medfører øget dødelighed blandt mennesker, der er ofre for coronapandemien. Vi så også eksempler på, at disse vilkår hænger direkte sammen med at sygepleje opfattes som et kvindefag, der 'bare' drejer sig om at gøre det, som kvinder traditionelt gør i deres egenskab af mødre og inden for mere traditionelle familiestrukturer, hvor det anses for at være kvindens opgave at yde omsorg og sikre at familien fungerer. Derfor er kampen for bedre løn og arbejdsvilkår for sygeplejersker verden over også en global kvindekamp.

Etikkens stemme er en del af denne kamp, fordi etikken bidrager med fundamentale værdier og principper, der kan hjælpe sygeplejersker til at stå op for deres profession, som en profession, hvor fokus for praksis findes i mødet mellem patient og sygeplejerske. Det er et møde, hvor sygeplejerskers etiske kundskaber hviler på værdier som autonomi og hensyntagen til det enkelte menneskes integritet. Det kræver dog, at der i ledelse og organisering af arbejdet er fokus på at skabe vilkår for, at sygeplejerske og patient mødes i en relation og at der ikke alene er fokus på hurtige patientforløb, hvor kvalitet måles ud fra indlæggelsestid.

Derfor vil jeg slutte af med at opfordre alle sygeplejersker til at være med til at sætte fokus på, hvordan vilkårene er for at yde sygepleje og dermed professionel omsorg i det danske sundhedsvæsen i dag. SER kan bidrage med værktøjer til at udvikle refleksive praksismiljøer, hvor faglig refleksion ikke bare foregår ved kaffebordet, men bliver en naturlig del af hverdagen og derfor er med til at sikre, at borgere i Danmark møder sygeplejersker, der arbejder med udgangspunkt i deres situation og behov for sygepleje.

Anne Bendix Andersen
Formand for Sygeplejeetisk Råd

ICN'S KONFERENCE I 2021

I november 2021 deltog Sygeplejeetisk Råd i ICN's kongres, som dette år blev afholdt i et virtuelt format pga. pandemien. Sygeplejen blev sat i fokus ud fra mange forskellige perspektiver. Der var oplæg om blandt andet ulighed i sundhed under pandemien, global sygeplejerskemangel og vigtigheden af synlighed i medierne.

MANGE SYGEPLEJERSKER ER DØDE SOM FØLGE AF PANDEMIEN

Pandemien fyldte naturligvis meget i programmet, da arbejdsbetingelserne for alle sygeplejersker på verdensplan har været markant ændret som følge af covid-19. Det kom frem, at mange sygeplejersker var blevet udskammet, da nogle mente, at sygeplejersker var skyld i at pandemien har bredt sig i det omfang, det er sket. Gordon James Brown fra The World Health Organization (WHO), og tidligere engelsk premierminister, orienterede om, at 150.000 sygeplejersker verden over er døde af covid-19 i bestræbelserne på at hjælpe andre.

VACCINER TIL DE RIGE LANDE

Yderligere var der fokus på ulighed i sundhed i forhold til vaccineproduktion og -distribution. På daværende tidspunkt blev der produceret 1,5 milliarder vacciner om måneden, og nogle lande, heriblandt Danmark, havde dengang vaccine til flere mennesker, end der var modtagere, mens mange lande i f.eks. Afrika næsten ingen vacciner havde.

GLOBAL SYGEPLEJERSKEMANGEL

Annette Kennedy, der var afgående formand for ICN, problematiserede også den store mangel på sygeplejersker på verdensplan. Der mangler 6 millioner sygeplejersker i verden, og særligt er der mangel på sygeplejersker i lavindkomstlande. WHO arbejder derfor på at udarbejde en strategiplan med henblik på at skabe bedre arbejdsforhold for sygeplejersker, højere løn og strategi for implementering af dette.

MOMENTUM I MEDIERNE

En session, som vi i Sygeplejeetisk Råd fandt meget interessant, var om emnet "Sygepleje i offentlighed og medier". Ved denne session var der indlæg fra professor Diana Mason, George Washington University School of Nursing i USA, Lill Sverresdatter Larsen, formand for Norsk Sykepleierforbund og Parveen Ali, professor på University of Sheffield, UK.

Mason understregede vigtigheden af at synliggøre sygeplejersker i nyhedsmedier som eksperter i sundhedsvidenskab. Hun refererede til The Woodhull Study fra 1997, hvor det fremgår, at sygeplejersker var anvendt som kilde i ca. 4 % af alle nyheder og publikationer, der handlede om sygepleje. Dette studie blev senere gentaget i 2018 (The Woodhull Study Revisited: Nurses' Representation in Health News Media 20 Years Later). Her viste det sig, at sygeplejersker i kun ca. 2 % af publikationerne var repræsenteret som kilde. Dvs. at der ikke var sket nogen signifikant udvikling på området i de mere end 20 år.

Der peges på, at en af årsagerne til dette er, at journalister ikke ved hvad sygeplejersker laver. Journalisterne ved heller ikke, hvordan de får kontakt til sygeplejersker, idet hospitaler og skoler typisk ikke henviser til sygeplejersker. En anden udfordring kan være, at journalister ikke ser sygeplejersker som en valid kilde, ligesom det faktum, at sygepleje traditionelt er et kvindefag, stadig spiller en rolle. De tre oplægsholdere kom alle ind på, at sygeplejen under pandemien i højere grad har fået en stemme i offentligheden, men at det er et momentum, som risikerer hurtigt at forsvinde igen.

MEDIETRÆNING OG VIDENBANK - SYGEPLEJERSKER ER EKSPERTER I SYGEPLEJE

Men hvordan kan sygeplejen og sygeplejersker så blive mere synlige i de forskellige medier og dermed være med til at sætte den politiske dagsorden? Svaret er bl.a., at sygeplejersker skal være mere proaktive og tilgængelige. Både Ali og Mason pegede f.eks. på, at skoler og uddannelser skal inddrage mere medietræning, og at sygeplejeorganisationer skal samarbejde om en strategi for, hvordan flere sygeplejersker kan komme til orde i medierne.

Lill Sverresdatter fra Norsk Sykepleierforbund foreslog, at man opretter en "videnbank" med sygeplejersker, der kan repræsentere sygeplejen i forskellige emner og som kan undervise andre sygeplejersker i håndtering af medier. Journalister har brug for at vide, hvad sygeplejersker laver og kan. Mason pegede også på, at sygeplejersker ikke behøver at vide ALT for at blive hørt i medierne. Korte og præcise beskrivelser af sygeplejen vil gøre faget mere forståelig. Ali talte om at nå ud til flere ved at tale om sygepleje og viden om sundhed i flere medier, herunder f.eks. podcasts og radio, med en opmærksomhed på, at sprogbarrierer kan skabe ulighed i sundhed, hvis ikke informationen forstås.

Lill Sverresdatter understregede, at sygeplejersker er eksperter i sygepleje og skal høres som sådanne: "Hvis du ikke får en stol ved bordet, så bring din egen". I Norge fokuserer Norsk Sykepleierforbund på at indgå i et konstruktivt samarbejde med politikerne. Herudover bruger man kunst til at henlede opmærksomheden på sygeplejen og sygeplejerskers forhold. Se denne video med sangen Breathe af AFK, inspireret af kunstnerens samtale med en palliationssygeplejerske. The future needs Nurses. We all need to breathe. *Breathe - The art of nursing - PIECE BY PIECE*

ORIGINAL TYSK FILM OM AT ÆNDRE RAMMER OG VILKÅR

Vi blev opmærksomme på, hvordan sygeplejefaglige organisationer i andre lande bruger medierne og kunsten til at komme ud med deres budskaber og herigennem kæmpe for sygeplejeprofessionens værdier, som også det norske eksempel viser.

Det tyske sygeplejeforbund har produceret en meget smuk og bevægende 2½ minutter lang film "Lady With The Lamp". Filmen illustrerer, hvordan sygeplejeprofessionens opgaver, vilkår og rammer har ændret sig over tid, fra Florence Nightingale skrev sine noter om sygepleje og frem til i dag, hvor sygepleje er præget af travlhed, hektisk tempo og høj belastning. Filmens budskab er, at det er på høje tid, at der sker forandringer i vilkår og rammer, og derfor opfordrer den sygeplejersker til at "raise your lamp".

Filmen "Lady With The Lamp" blev skabt som en del af DBfK-kampagnen "#PflegeNachCorona" og i samarbejde med produktionsteamet fra STEINTAL, instruktør Vincent Dolinsek og bureauet Mama Marketing. Se den fine lille film på YouTube her: *https://youtu.be/BEo6eQ7Vb3g*

Filmen vandt guld for sin kreativitet og originalitet ved Healthcare Marketings "Spot des Jahres" 2021. *https://www.healthcaremarketing.eu/kommunikation/detail.php?rubric=Kommunikation&nr=84016&PHPSESSID=gk7plcuae619lq7r7j0s26rjn0*

Lady With The Lamp

SYGEPLEJERSKE-STREJKEN I FORÅRET

2021 satte sine spor i sygeplejen. Det blev et nej til OK21, hvilket medførte en lang sygeplejerskestrejke hen over sommeren. Sygeplejerskerne var på gader og stræder både tidligt og sent for at gøre opmærksom på manglende ligeløn samt pressede arbejdsvilkår i det et danske sundhedsvæsen. Medlemmer af Sygeplejeetisk Råd støttede op, hvor det var muligt, blandt andet med nedenstående støtteerklæring:

EN FREMTID UDEN FORSKEL

Sygeplejerskernes grænse er nået, og det er politikernes opgave at sikre, at sygeplejersker kan få en løn, der svarer til deres uddannelsesniveau og de komplekse sygeplejeopgaver og ansvar, som de løfter hver dag.

Hverdagen i det danske sundhedsvæsen er kompleks. Der stilles mange forskelligartede krav til den sygepleje, som skal udføres af sygeplejersker i en kontekst, hvor man politisk har en ambition om høj faglighed i opgaveløsningen til gavn for både patienter og pårørende.

Det er en ambition, som sygeplejerskerne deler og lever op til, både i hverdagen og under særlige vilkår, som når f.eks. en coronapandemi rammer os. Her har sygeplejerskernes kompetencer og fleksibilitet været en stor del af beredskabet.

HVORFOR ER DET NOK NU?

Fordi sygeplejersker fortjener arbejdsvilkår og ligeløn, der matcher vores ansvarsområder og opgaveløsning med patienterne i centrum.

Fordi patienterne fortjener sygepleje af høj kvalitet. Men med nedskæringer, senge på gangene og en hverdag, hvor arbejdsvilkårene er under pres, kan sygeplejerskerne ikke løse deres fornemste opgave: at yde professionel sygepleje og omsorg af høj kvalitet.

Fordi konsekvensen allerede nu er, at der mangler sygeplejersker og at mange overvejer at forlade faget. Det vil påvirke sundhedsvæsnet i fremtiden.

Fordi sygeplejerskerne læner sig op ad De Sygeplejeetiske Retningslinjer, som er vejledende i forhold til etiske dilemmaer og problemstillinger, når de opstår i udøvelsen af sygeplejen, så er nok nok, når sygeplejerskernes samvittighed påvirkes negativt i en kompleks hverdag.

Værdigheden og menneskeligheden er under pres og derfor er det nok nu.

Sygeplejeetisk Råd var mødt op på Slotspladsen den 27. august, da Folketinget greb ind over for sygeplejerskestrejken.

NORDISK ETIKTRÆF

I efteråret var det Danmarks tur til at samle de nordiske lande til det årlige etiktræf for sygeplejeetiske råd. Det var med stor glæde, at vi kunne være værter for træffet i 2021, da vi desværre måtte aflyse det planlagte 40-års jubilæumstræf i 2020 pga. pandemien.

Vi bød velkommen til Norge, Grønland, Sverige og Færøerne på det dejlige Hotel Koldingfjord, hvor konference blev afviklet over to dage. Programmet bar præg af et tema, hvor omdrejningspunktet var den coronasituation, vi endnu en gang stod midt i. Vi havde en oplevelse af, at det var et vigtigt og nærværende tema, da hverdagen for sygeplejersker stadigvæk var meget præget af pandemien, med mange vanskelige dilemmaer, som stadig fyldte meget i sygeplejerskernes bevidsthed og påvirkede deres muligheder for at agere.

Der var en rød tråd i programmet. Den først dag var planlagt med forskellige indslag til at belyse perspektiver på coronatiden. Museumsinspektør Jeanette Varberg holdt oplæg om pandemier gennem de sidste 10.000 år med et fokus på, hvad vi kan lære af historien. Læge og tv-journalist Peter Qvortrup Geisling satte pandemien ind i en nutidig ramme ved at lægge et sundhedsfagligt perspektiv på de nuværende og fremtidige udfordringer relateret til pandemier. Sygeplejerskeforskerne Carinna A. Hansen og Nina Halberg præsenterede to forskningsprojekter, som havde perspektiver på det at være patient, pårørende og sygeplejerske under covid-19-pandemien.

Sidst på dagen fortalte hoteldirektør Peder Madsen om Koldingfjords historie som sanatorium for tuberkulosesyge børn. Det var et oplæg, som også var med til at rammesætte det historiske perspektiv, som var tiltænkt på etiktræffet. Fortællingen om tuberkulose gav genklang i alle de nordiske lande.

Anden dag var mere praktisk orienteret med etisk refleksion i workshops om to meget spændende oplæg: "Sorg og død i en coronatid" og "At være sygeplejerske under Covid-19 pandemien" med kort introduktion til begrebet forråelse, som har haft stor bevågenhed i Danmark i de senere år.

Grupperne gav hinanden sparring og drøftede, hvilke etiske udfordringer coronatiden havde budt sygeplejerskerne i deres hverdag.

Nordisk træf blev afsluttet med en brainstorm, som havde til formål at inspirere det videre arbejde med en fælles nordisk erklæring, som ses på næste side: →

Medlemmerne fra de nordiske råd var samlet i Kolding

Fælles erklæring vedtaget af de nordiske sygeplejeorganisationers etiske råd i forbindelse med Nordisk Etiktræf på Hotel Koldingfjord den 27.-28. september 2021:

SYGEPLEJERSKER ØNSKER IKKE AT BLIVE SET SOM HELTE

Den globale spredning af coronavirus har lært os mange ting om, hvordan samfundet som helhed fungerer i krise og hvordan sundhedssystemet håndterer et så alvorligt pres som en pandemi. Vi er også blevet endnu mere bevidste om sygeplejerskernes uundværlige betydning for pleje og behandling. Det viste sig, at der var et manglede akutberedskab i sundhedsvæsenet i det omfang, der var behov for, hvilket påvirkede sygeplejerskernes arbejdsvilkår i forbindelse med covid-19-pandemien.

ETISK UDFORDRENDE HVERDAG

Det har ikke kun handlet om fysiske arbejdsforhold, værnemidler og lange vagter, men også om at håndtere etiske dilemmaer og moralsk stress. Sygeplejersker har stået i etisk udfordrende situationer, hvor de er blevet tvunget til at foretage prioriteringer, som kunne føles meningsløse. Og de har oplevet afmagt i situationer, hvor de skulle vælge mellem omsorg for den enkelte overfor krav om at forhindre generel smittespredning. For eksempel skulle sygeplejersker vurdere, hvornår en døende patient var døende nok til at kunne få lov til at modtage besøg.

KONSEKVENSER AF OFTE ÆNDREDE RETNINGSLINJER

Retningslinjerne i sundhedsvæsenet blev udviklet og ændret, efterhånden som kendskabet til virussen blev større, og omfanget af smittespredningen steg. Der var undertiden et manglende blik for, hvilke konsekvenser dette havde for den enkelte borger/patient f.eks. i ældreplejen. Retningslinjerne reducerede smitterisikoen, men tog ikke højde for hvad isolation kunne betyde for den enkelte patient/borger, der f.eks. kun måtte møde deres kære virtuelt eller gennem en glasrude. Retningslinjerne gjorde det vanskeligt for sygeplejersken at bruge sin professionelle dømmekraft, hvor viden, erfaring og visdom samt opfindsomhed er vigtige elementer for at lindre lidelse, fremme sundhed og bidrage til en værdig død.

KOLLEGIAL STØTTE OG MULIGHED FOR ETISK REFLEKSION ER VIGTIGT

Sygeplejersker blev nødt til at nedprioritere nødvendig pleje som f.eks. mobilisering, men pandemien bevirkede ikke kun mangel på planlagt pleje og behandling, men også manglende omsorg. Sygeplejersker vil gerne være stolte af deres profession – ikke som "helte", men som professionelle med stærke faglige kompetencer og en forpligtigelse til at yde pleje og omsorg til patienter og borgere.

Nu hvor samfundet genåbner er vi nødt til at tale om vores erfaringer. Vi skal være bedre forberedt på fremtiden, især når det drejer sig om at have et professionsetisk beredskab. Vi i de nordiske sygeplejeetiske råd ønsker at fremhæve vigtigheden af kollegial støtte og af at have mulighed for etisk refleksion, så vi:

- kan stå op for de professionsetiske retningslinjer
- kan forsvare den sårbare patient
- har modet til at indberette manglende pleje og omsorg og konsekvenserne heraf.

Mere information om rådenes aktiviteter og holdninger:
Danmark: www.dsr.dk/ser
Færøerne: www.sjukrarokt.fo
Grønland: www.pk.gl/ser
Norge: www.nsf.no/fag/etikk
Sverige: www.swenurse.se/Vi-arbetar-med/Etik/Sjukskoterskornas-etiska-rad

ICN'S REVIDEREDE ETISKE KODEKS

I oktober 2021 udkom en revideret udgave af ICN's etiske kodeks. International Council of Nurses (ICN) blev stiftet i 1899 og er en global sammenslutning, der i dag tæller 135 sygeplejerskeorganisationer på verdensplan.

Den reviderede udgave skal ifølge ICN's netop afgået præsident Annette Kennedy imødekomme forandringer I sygeplejerskers arbejdsmiljø, vilkår og rammer og de etiske dilemmaer, som også covid-19-pandemien har bragt med sig. Kodeks kan ses som en guideline for sygeplejersker, som kan støtte dem i etiske praksis og beslutningstagen i hverdagen.

Den reviderede udgave består af fire grundlæggende elementer, der udgør rammerne for etisk sygeplejepraksis: Sygeplejersker og patienter eller andre, der har behov for pleje eller plejeydelser, Sygeplejersker og praksis, Sygeplejersker og faget og Sygeplejersker og verdenssundheden. Som noget nyt er der tilføjet et afsnit om 'Nurses and global health', som beskæftiger sig med sygeplejerskers globale ansvar og forpligtelser.

Efter hvert grundelement er der tabeller med eksempler på, hvordan elementet kan omsættes i praksis.

Kodeks er ved at blive oversat til dansk, men er tilgængelig og kan downloades på engelsk på *https://www.icn.ch/system/files/2021-10/ICN_Code-of-Ethics_EN_Web_0.pdf*

ICN Code of Ethics for Nurses
Professional Values

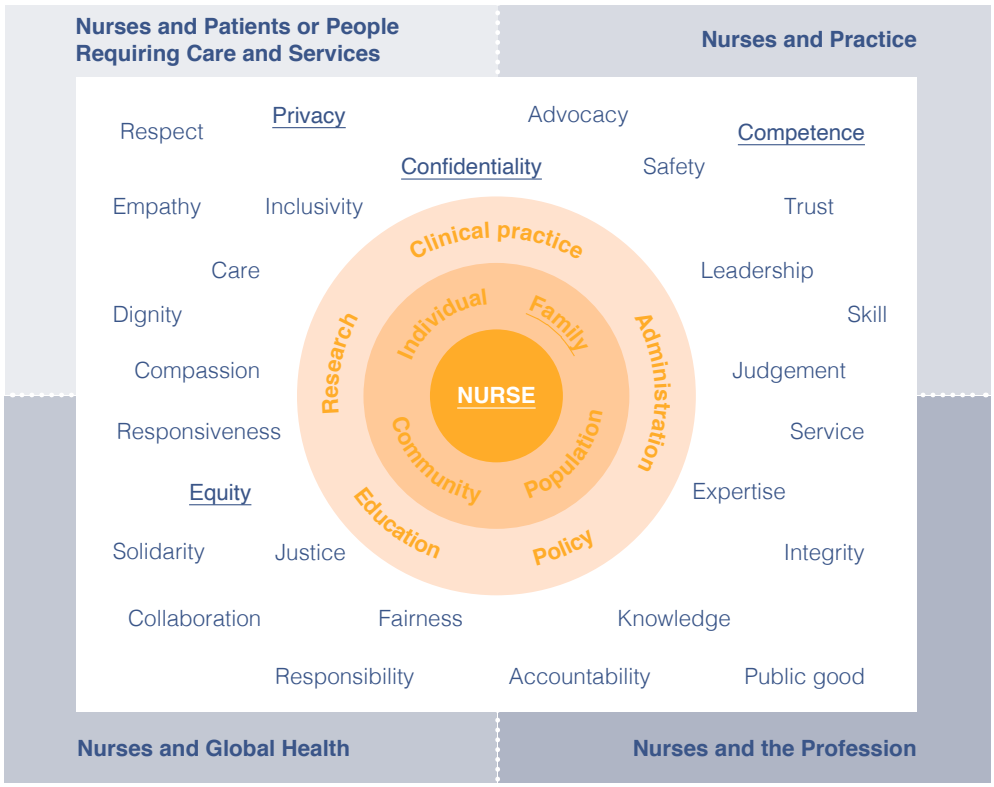

INTERVIEWS, ARTIKLER OG BOGANMELDELSER

INTERVIEW TIL ARTIKEL I **KRISTELIGT DAGBLAD, LIV & SJÆL** 11.11. 2021:

"HAR MAN KRAV PÅ AT KENDE NAVNET PÅ SIN BEHANDLER"

AF JOURNALIST JANNIE IWANKOW SØGAARD.

Anne Bendix Andersen sagde bl.a.: "Anonymisering er det redskab der skal til for at alle kan gå trygge på arbejde. Det skader ikke relationen til patienterne, at de for eksempel kun kan se behandlerens fornavn på navneskiltet". Om anonymitet i patientjournaler: "Så længe man kan spore, hvilken medarbejder der har foretaget notatet, hvis der skulle opstå en sag, ser jeg ingen problemer… Det er en reel udfordring, vi har som sundhedspersonale, og det gør noget ved os som mennesker, når vi modtager trusler eller udsættes for chikane".

BIDRAG TIL BØGER I 2021

Fundamentals of Care. Tove Lindhardt Damsgaard, Mette Grønkjær og Ingrid Poulsen (red.). Munksgaard 2021. Jette Christiansen er forfatter til kapitel 10, Fundamentals of Care som værdigrundlag i psykiatrien.

BOGANMELDELSE I **SYGEPLEJERSKEN** 2021/3

Etiske problemstillinger, dilemmaer og paradokser for sundhedsprofessionelle af Marianne Eilsø Munksgaard & Solveig Fjordside Hammild. Lene Rosenly anmeldte bogen.

BOGANMELDELSE I **SYGEPLEJERSKEN** 2021/12

Sundhedskapital – investeringer i kroppen af Kristian Larsen. Anne Bendix Andersen anmeldte bogen.

DILEMMAER OG ANDRE HENVENDELSER

Sygeplejersker kan skrive til Sygeplejeetisk Råd for at få svar på etiske dilemmaer og spørgsmål. Rådets overvejelser kan læses på hjemmesiden i anonymiseret form, når vi får tilladelse fra spørgeren. Herunder ses de indsendte etiske dilemmaer, som rådets medlemmer har drøftet.

SKAL MAN EFTERKOMME PATIENTENS ØNSKE?

Hvad gør sygeplejersken, når patienten i tilspidsede situationer giver udtryk for, at han/hun ønsker en helt særlig behandling, som overskrider sygeplejerskens professionelle og personlige tærskel, og som mangler faglig begrundelse, men efterkommes af kollegaer i den tværfaglige personalegruppe?

DILEMMA OM HYPPIG ANLÆGGELSE AF NASALSONDE

Henvendelse om en ægtefælle med værgemål, der står på sin ret til at bestemme, at borgeren kun må få nasal fødesonde. Sygeplejersken oplever, at det er et stort overgreb hver gang, og kunne ønske at anlægge en PEG-sonde. Svaret kan læses på hjemmesiden.

KÆRLIG PLEJE ELLER KRÆNKELSESPARATHED?

Er det på kanten af det etiske at bruge udtrykket give "kærlig pleje" til en patient, der er ved at dø, eller hvordan omtaler man det i det daglige? Er "kærlig pleje" kun noget man giver til sin kæreste, eller er det en udtalelse, der læner sig op ad MeToo, og er man krænkelsesparat, hvis man synes det? Har sygepleje ikke noget med kærlighed at gøre og hvis det har, skal så ikke alle patienter, døende eller ej, have kærlig pleje?

SYGEPLEJERSKERS HOLDNING TIL PATIENTER MED KOMPLIKATIONER EFTER KOSMETISK KIRURGI

Henvendelse fra sygeplejestuderende, som skrev bachelorprojekt om det etiske aspekt i forhold til sygeplejerskernes (negative) holdninger til patienter, der bliver indlagt med komplikationer som følge af kosmetisk kirurgi, udført i privat regi. To medlemmer af rådet holdt et online møde med de studerende.

COVID-19 OG BETYDNINGEN FOR SYGEPLEJEN OG SYGEPLEJERSKER

Henvendelse fra en sygeplejestuderende, som skrev bachelorprojekt om covid-19's betydning for sygeplejen set ud fra et curologisk perspektiv, med udgangspunkt i de etiske dilemmaer, som sygeplejerskerne har stået i i forbindelse med covid-19.

"VEJLEDNING" I SEDERING I FORBINDELSE MED DRUGRAPE

Henvendelse om de etiske overvejelser vedrørende en sygeplejestuderende, der 'vejleder' i sedering i forbindelse med drugrape. På baggrund af henvendelsen, som var rettet til Dansk Sygeplejeråd, svarede SER, at selvom den sygeplejestuderende "vejledte" som privatperson, må vedkommende jo være bekendt med, at drugrape er et alvorligt problem i det danske samfund og må således vide, at oplysningerne kan være yderst skadelige og i værste fald føre til en kriminel handling.

Derfor mente SER, at den studerende omgår retningslinjerne ved at bruge sin faglige viden i en gruppe på Facebook, hvor der tales åbent om, hvordan man kan voldtage kvinder.

AKTIV DØDSHJÆLP

Henvendelse fra flere folkeskoleelever, som var i gang med afsluttende projektopgaver om aktiv dødshjælp. SER besvarede spørgsmålene henholdsvis i online interview og ved skriftlige svar.

PJECER

PJECER

ETISK REFLEKSION I SYGEPLEJE

Pjecen Etisk refleksion i sygepleje kan give inspiration til, hvordan systematisk etisk refleksion og brug af de sygeplejeetiske retningslinjer kan hjælpe med at bringe klarhed over etiske dilemmaer og problemstillinger. De Sygeplejeetiske Retningslinjer er del af pjecen.

BRUG AF SOCIALE MEDIER - AT HANDLE MED OMTANKE I SYGEPLEJE

Pjecen tager udgangspunkt i det sygeplejeetiske værdigrundlag og er et oplæg til refleksion over, hvordan man som sygeplejerske og sygeplejestuderende forholder sig professionelt til brug af sociale medier.

SÅ MANGE PJECER SENDTE VI TIL SYGEPLEJERSKER OG STUDERENDE

I 2021 sendte vi flere end 1000 pjecer til sygeplejersker og studerende i hele landet. Vi sender flest eksemplarer til professionshøjskolerne, men pjecerne efterspørges også af afdelinger og hospicer, samt til special- og videreuddannelser og fagdage i Dansk Sygeplejeråds kredse.

BESTIL PJECER

DSR's medlemmer kan bestille pjecerne *Etisk refleksion i sygepleje* (indeholder også de sygeplejeetiske retningslinjer) og *Brug af sociale medier - at handle med etisk omtanke.* Man kan også bestille pjecen De Sygeplejeetiske Retningslinjer.

Skriv til ser@dsr.dk og bestil det ønskede antal pjecer eller find pjecerne på SER's hjemmeside under Publikationer.

HJEMMESIDEN I TAL

Statistikken viser, at et stort antal sygeplejersker og studerende besøger Sygeplejeetisk Råds hjemmeside på www.dsr.dk/ser. Der er størst travlhed i januar og juni.

AL AKTIVITET PÅ HJEMMESIDEN SET OVER ÅRET

FRA 1. JAN. 2021 - 31. DEC. 2021

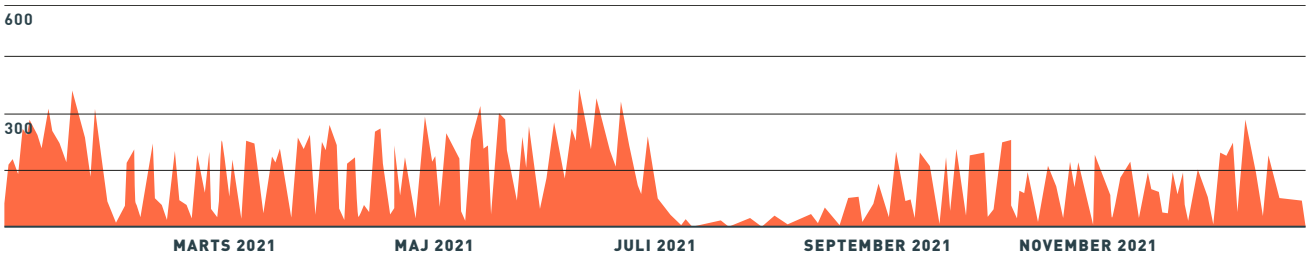

OVERSIGT OVER DEN EKSTERNE TRAFIK PÅ SER'S HJEMMESIDE

FRA 1. JAN. 2021 - 31. DEC. 2021
SIDEVISNINGER I ALT: 56.655

	Top-10	Antal sidevisninger
1	/ser/sygeplejeetiske-retningslinjer	26.013
2	/ser	3.188
3	/ser/holdninger/aktiv-doedshjaelp-for-eller-imod	2.022
4	/ser/dilemmaer	1.861
5	/ser/holdninger/abortlovgivning-paa-faeroeerne	1.244
6	/ser/dilemmaer/hvornaar-maa-man-bryde-sin-tavshedspligt	1.186
7	/dshm/nyhed/ser-du-tv-serien-sygeplejeskolen	1.136
8	/ser/sygeplejeetiske-retningslinjer/hvad-betyder-de-sygeplejeetiske-retningslinjer-for-mig	1.046
9	/ser/holdninger/naar-beboeren-oensker-besoeg-af-en-prostitueret	1.027
10	/ser/omskaering-af-drenge	928

BILAG 1

OPLÆG, MØDER OG UNDERVISNINGS-AKTIVITETER I 2021

Dato	Sted	Arrangør	Emne	Målgruppe
8. januar	Online	SER og DSR	Gensidig information og revision af de sygeplejeetiske retningslinjer	DSR's næstformand og SER's medlemmer
21. januar	Virklund	Kreds Midt	Oplæg om systematisk etisk refleksion	TR, FTR og AMiR
25. januar	Online	Formænd for de nordiske sygeplejeetiske råd	Erfaringsudveksling	Formændene
15. april	Webinar	Sygeplejeetisk Råd	Om revision af de sygeplejeetiske retningslinjer. Oplæg af Susanne Ekman, RUC.	60 medlemmer af DSR
17. maj	Online	Fagligt Selskab for Addiktiv Sygepleje	Etiske dilemmaer	Deltagere på landskurset
28. maj	Region Midtjylland	Uddannelsescenter, Regionshuset Aarhus	Etik, etisk beslutningstagen og Sygeplejeetisk Råd	Sygeplejersker på specialuddannelsen i kræftsygepleje
3. juni	Online	Formænd for de nordiske sygeplejeetiske råd	Erfaringsudveksling	Formændene
3. september	Online	Fysioterapeuternes Etiske Råd	Erfaringsudvekslingsmøde	Medlemmer af de to råd
27.-28. september	Hotel Koldingfjord	Sygeplejeetisk Råd	Nordisk Træf om etik og coronapandemien	Medlemmer fra Norge, Sverige, Færøerne, Grønland og Danmark
7. oktober	Viborg	Kreds Midt	Midtvejsforsamling	350 medlemmer
19. oktober	Aalborg	Hospice Vangen	Etisk refleksion	Personalegruppen
28. oktober	Kolding	Kreds Syddanmark	Fagdag. Faglighed gør en forskel.	Medlemmer
7. november	Aalborg Kongres & Kultur Center	Kreds Nordjylland	Fagdag. Sygeplejersker og sundhedsvæsen i en forandringstid.	Medlemmer
19. november	Online	SER og DSR	Gensidig information	DSR's næstformand og SER's medlemmer
22. november	DGI-byen	Kreds Hovedstaden	Fagdag, etisk refleksion og FoC.	Medlemmer
23. november	Rigshospitalet	DASKET - Dansk Selskab for Klinisk Etik	Oplæg på årsmøde om etiske dilemmaer hos det sundhedsfaglige personale under covid-19 pandemien	Medlemmer af DASKET

DELTAGELSE I KONFERENCER OG KURSER MV. I 2021

Dato	Sted	Arrangør	Emne	Målgruppe
8. januar	Online	SER	Oplæg om personlig medicin og arbejdet i det etiske udvalg v. Hanne Reinholdt Juul	SER's medlemmer
28. januar	Webinar	VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analyse-center for Velfærd	Frikommuneforsøg om øget velfærdsteknologi til borgere som ikke selv kan give samtykke	Alle
27. august	Christiansborgs Slots-plads	DSR	Demonstration mod ved-tagelsen af lovforslaget for afslutningen af konflikten	Alle
2.-4. november	Online	ICN's konference	"Nursing Around the World"	Sygeplejersker
November	Midtjylland	Region Midt, ifm. valg til regionsrådsrådet	Valgdebat med politik-ercafe	Alle

BILAG 2

DE SYGEPLEJEETISKE RETNINGSLINJER

Som vedtaget af DSR's kongres den 20. maj 2014.

BAGGRUND

Sygeplejeetisk Råd blev nedsat ved Dansk Sygeplejeråds kongres i 1990.

De første Sygeplejeetiske Retningslinjer blev vedtaget på Dansk Sygeplejeråds kongres i 1992. Retningslinjerne er revideret i 2004 og 2014.

De senest reviderede retningslinjer er opbygget med udgangspunkt i sygeplejerskens virksomhedsområde, sygeplejeetiske grundværdier og grundlæggende sygeplejeetiske principper, for til sidst at munde ud i generelle sygeplejeetiske retningslinjer, der kan anvendes i sygeplejerskers daglig arbejde.

De Sygeplejeetiske Retningslinjer er en beskrivelse af en professionsetik for sygeplejersker og bør til stadighed udvikles og afspejle ændrede samfundsforhold og lovgivning i relation til sygeplejerskers virke-lighed og etiske udfordringer, samt medvirke til at udvikle professionen og værne om dens troværdighed og omdømme.

I retningslinjerne benævnes alle modtagere af sygepleje som patienter.

GRUNDLAG

De Sygeplejeetiske Retningslinjer er funderet i en grundlæggende forståelse af, at mennesket er unikt og har værdi i sig selv, lever i sammenhæng med sine omgivelser og tager ansvar for eget liv.

I De Sygeplejeetiske Retningslinjer er udgangspunktet, at enhver relation mellem patient og sygeplejerske bygger på tillid og respekt.

FORMÅL

De Sygeplejeetiske Retningslinjer er vejledende i forhold til etiske dilemmaer og problemstillinger, når de opstår i udøvelsen af sygepleje indenfor rammen af sygeplejerskens virksomhedsområde. Sygeplejerskens virksomhedsområder er: "At udføre sygepleje, at formidle sygepleje, at lede sygepleje, at udvikle sygepleje". Sygepleje har en såvel sundhedsfremmende, sundhedsbevarende og forebyggende som behandlende, rehabiliterende og lindrende karakter.

Retningslinjerne respekterer dansk lovgivning. De tager udgangspunkt i FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder fra 1948 og i International Council of Nurses' (ICN) Etiske kodeks for sygeplejersker fra 1953, senest revideret i 2021.

Retningslinjerne medvirker til at:

- fremme etisk refleksion i diskussioner og overvejelser blandt sygeplejersker
- fremme sygeplejerskers etiske dømmekraft med henblik på at udvikle faglig kvalitet
- støtte sygeplejersker i situationer, hvor der skal træffes valg
- sætte fokus på etiske dilemmaer og synliggøre etisk praksis.

I det følgende beskrives de sygeplejeetiske grundværdier, grundlæggende sygeplejeetiske principper og generelle sygeplejeetiske retningslinjer.

SYGEPLEJEETISKE GRUNDVÆRDIER

Sygeplejersken har ansvar for at yde omsorg, i den hensigt at patienten oplever velvære.

Ansvar. Sygeplejersken har et ansvar fagligt, personligt, etisk og æstetisk, i forhold til de patienter, der har behov for sygepleje. Magtudøvelse kan kun forvaltes moralsk ansvarligt i solidaritet med den svage. I ansvaret ligger en forpligtelse til at yde omsorg.

Omsorg udspiller sig i relationen mellem mennesker, mellem sygeplejersken og patienten. I relationen møder sygeplejersken patienten, sanser mennesket og møder ham eller hende i en forståelse båret af næstekærlighed. Heri ligger et moralsk princip om at handle sådan, at alle får samme muligheder for at leve det bedst mulige liv.

Velvære er en tilstand af at føle sig godt tilpas. Velvære kan være fra korte øjeblikke af lettelse, lindring og trøst, til langsigtet velvære, forstået som optimal sundhed og livskvalitet, hvor idealet er "det gode liv". Velvære betragtes som et overordnet mål med al sygepleje. Sygeplejen bidrager til at understøtte patienters egne tiltag for at opnå velvære.

GRUNDLÆGGENDE SYGEPLEJEETISKE PRINCIPPER

Til de sygeplejeetiske grundværdier ansvar, omsorg og velvære knyttes en række principper for udøvelsen af god etisk praksis:

- Respekt for selvbestemmelse – det vil sige, at den enkelte patient, såfremt det er muligt, bevarer magten over egen tilværelse og retten til at træffe egne valg.
- Anerkendelse af værdighed – det vil sige, at den enkelte patient anses som et unikt og uendeligt værdifuldt menneske.
- Hensyn til integritet – det vil sige, at den enkelte patients værdier, personlighed, væren, ønsker og mål i livet respekteres.
- Omhu for det sårbare liv – det vil sige, at den enkelte patient sikres beskyttelse og omsorg.

GENERELLE SYGEPLEJEETISKE RETNINGSLINJER

Udøvelse af god etisk praksis betyder, at sygeplejersken, med respekt for selvbestemmelse, skal:

1.1 fremme patientens selvbestemmelse

1.2 respektere patientens valg, herunder patientens ret til at fravælge selvbestemmelsesretten

1.3 fremme og respektere patientens ret til selvbestemmelse, uanset dennes individuelle værdier og livsmål, forudsat at det ikke krænker andres rettigheder og livsmål

1.4 sikre, at patienten modtager og forstår den information, der er nødvendig for at træffe valg. Information skal være tilpasset patientens ønsker og behov samt patientens livssituation

1.5 beskytte patienter, der ikke er i stand til at varetage selvbestemmelse.

Udøvelse af god etisk praksis betyder, at sygeplejersken, med anerkendelse af værdighed, skal:

2.1 gøre sygepleje tilgængelig for alle patienter, der har behov

2.2 varetage patientens tarv, så denne modtager pleje og behandling under hensyn til individuelle omstændigheder, behov og værdier

2.3 vedkende sig det faglige og personlige ansvar for egne vurderinger og handlinger, samt anvende et fagligt skøn, tage kritisk stilling og udvise mod og omtanke

2.4 reflektere over egen praksis samt reagere på etiske situationer og dilemmaer, som opstår for sygeplejersken selv, patienten, pårørende, professionen og samfundet

2.5 tage initiativ til og fremme et respektfuldt samarbejde, fagligt og tværfagligt, i alle dele af sundhedsvæsenet

2.6 udvise ansvar for at synliggøre de konsekvenser, som politiske prioriteringer kan få i sundhedsvæsenet.

Udøvelse af god etisk praksis betyder, at sygeplejersken, med hensyn til integritet, skal:

3.1 respektere patientens værdier og tro

3.2 yde sygepleje med udgangspunkt i patientens ønsker i forhold til fysiske, psykiske, sociale og åndelige behov

3.3 vise respekt for og yde omsorg for pårørende

3.4 gøre opmærksom på forhold, der fremmer eller hæmmer patientens sundhed.

Udøvelse af god etisk praksis betyder, at sygeplejersken, med omhu for det sårbare liv, skal:

4.1 medvirke til at beskytte og bevare liv og medvirke til at lindre lidelse

4.2 beskytte patienten mod krænkende handlinger, også i situationer, som indebærer brug af tvang, tilbageholdelse eller anden rettighedsbegrænsning

4.3 bistå til en værdig død og medvirke til, at udsigtsløs behandling afsluttes eller ikke iværksættes

4.4 udfordre love og instrukser, hvis de strider mod professionens etiske værdier

4.5 prioritere hensynet til patientens liv, integritet og ønsker, hvis der opstår uoverensstemmelser eller interessekonflikter i forbindelse med løsning af en opgave

4.6 værne om patientens liv og integritet i forbindelse med indførelse af nye metoder og ny teknologi.

BILAG 3

VEDTÆGTER FOR SYGEPLEJEETISK RÅD

§ 1. Sygeplejeetisk Råd har som opgave:

- at værne om og fremme sygeplejerskers faglige/etiske standard, samt
- at afgive udtalelser om faglige/etiske spørgsmål, som indbringes for Rådet af Dansk Sygeplejeråds medlemmer eller Dansk Sygeplejeråd. Rådet kan herudover på eget initiativ tage spørgsmål op til behandling og vurdering.

Rådets udtalelser om tilsidesættelse af De Sygeplejeetiske Retningslinjer afgives til Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse.

Stk. 2. Rådet kan ikke behandle sager, som i henhold til Dansk Sygeplejeråds love er henlagt til afgørelse i et andet organ. Rådet afgør selv, om det kan behandle en forelagt sag. I tvivlstilfælde kan Rådet indhente udtalelse fra Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse herom.

Stk. 3. De Sygeplejeetiske Retningslinjer fastsættes af Dansk Sygeplejeråds kongres efter indstilling fra Rådet. Rådet er forpligtet til regelmæssigt at vurdere disse regler og eventuelt fremsætte forslag til revi-sion.

§ 2. Rådet består af 10 medlemmer, der skal være medlemmer af Dansk Sygeplejeråd og som vælges af Dansk Sygeplejeråds kongres efter kandidatanmeldelser fra Rådet, Dansk Sygeplejeråds kredse og hovedbestyrelsen. Kandidatanmeldelser skal være Dansk Sygeplejeråd i hænde inden arbejdstids ophør på den sidste normale arbejdsdag i januar måned i lige år.

Stk. 2. Der foretages selvstændigt valg af formand.

Stk. 3. Medlemmer af Sygeplejeetisk Råd skal såvel virksomhedsmæssigt som geografisk være dækkende for Dansk Sygeplejeråd.

Stk. 4. Ingen af Rådets medlemmer må beklæde andre tillidsposter i Dansk Sygeplejeråd eller indtage andre tillidserhverv eller være ansat i stillinger, som vil kunne svække tilliden til Sygeplejeetisk Råd.

Stk. 5. På baggrund af de indkomne kandidatforslag indstiller hovedbestyrelsen til kongressen formand og medlemmer til valg på kongressen.

Stk. 6. Ændringsforslag til hovedbestyrelsens indstilling kan fremsættes på baggrund af de indkomne kandidatforslag af Dansk Sygeplejeråds kredse samt Sygeplejeetisk Råd inden 1.4. i lige år.

Stk. 7. Valg til Rådet gælder for højst 4 år. Genvalg kan finde sted, dog således at intet rådsmedlem kan sidde mere end 8 år.

Stk. 8. Valg af formand samt 4 medlemmer af Rådet, og valg af Rådets øvrige 5 medlemmer finder sted på to på hinanden følgende kongresser.

Stk. 9. Bestemmelsen i stk. 8 om antallet af medlemmer på valg fraviges, såfremt et medlem, der ikke er på valg ved førstkommende kongres, udtræder af Rådet i sin valgperiode.
I dette tilfælde foretages der suppleringsvalg ved førstkommende kongres, således at antallet af med-lemmer på valg tilpasses den aktuelle medlemssituation i Rådet.

§ 3. Rådet fastsætter selv sin forretningsorden, der skal godkendes af Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse.

§ 4. Rådet aflægger hvert år med udgangen af maj måned beretning om sin virksomhed til hovedbestyrelsen og bestemmer, om beretningen skal offentliggøres helt eller delvis.

§ 5. Udgifterne til Rådets virksomhed afholdes af Dansk Sygeplejeråd på baggrund af en af Dansk Sygeplejeråds kongres fastsat bevilling. Rådets regnskabsår er kalenderåret, og der aflægges regnskab til Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse.

BILAG 4

SYGEPLEJEETISK RÅDS MEDLEMMER

Anne Bendix Andersen
Forskningsansvarlig, ph.d., og underviser. Center for Forskning i Klinisk Sygepleje, Hospitalsenhed Midt, Regionshospitalet Viborg, VIA University College, sygeplejerskeuddannelsen, Campus Viborg
Valgt i Kreds Midtjylland.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2016. Formand siden 2018.

Jette Kristine Christiansen
Klinisk sygeplejespecialist, cand. scient.soc., Aalborg Universitetshospital Klinik Psykiatri Syd.
Valgt i Kreds Nordjylland.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2018.

Lisbeth Arbøl
Palliationssygeplejerske, Sankt Lukas Udgående Hospiceteam
Fag i systematisk teologi, samtidig spiritualitet, kommunikation, etik og moralteologi.
Valgt i Kreds Hovedstaden.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2018.

Charlotte Hald
Sygeplejerske, cand.cur., forskningsassistent på Regionshospitalet Randers.
Valgt i Kreds Midtjylland
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2018.

Lene Rosenly
Udviklingssygeplejerske, specialuddannelse i psykiatrisk sygepleje, Master i Rehabilitering, Psykiatrisk Afdeling Odense Universitetshospital.
Valgt i Kreds Syddanmark.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2020.

Lise-Lotte Marker Christensen
Afdelingssygeplejerske, specialuddannelse i intensiv og Diplom i Ledelse, Hjertesygdomme sengeafsnit, Kolding Sygehus, Sygehus Lillebælt.
Valgt i Kreds Syddanmark
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2020.

Lisbeth Aaskov Falch
Lektor, ph.d., Professionshøjskolen Absalon, Sygeplejerskeuddannelsen Næstved.
Valgt i Kreds Sjælland.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2018. Næstformand siden 2020.

Kirstine Rosendal
Lektor, cand.cur., ph.d.-stud. Bornholms Sundheds- og Sygeplejeskole og RUC
Valgt i Kreds Hovedstaden.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2018.

Birgitte Ehlers
Udviklings- og sundhedsfremmesygeplejerske, Master i Sundhedsfremme (MSF). Center for Alkohol og Stof, CAS, Roskilde.
Valgt i Kreds Sjælland.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2018

Dorte Sørensen Tungelund
Sygeplejerske, cand.cur., censor. Hjemmeplejen i Fredericia Kommune.
Valgt i Kreds Syddanmark
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2020.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Sygeplejeetisk Råds sekretær kan træffes på:
Tlf. 46954155 eller 31151555
E-mail: ser@dsr.dk

HJEMMESIDE

www.dsr.dk/ser eller
www.sygeplejeetiskraad.dk

Pjecer med sygeplejeetiske retningslinjer og årsberetninger kan fås ved henvendelse til Rådets sekretær eller downloades fra hjemmesiden.

SYGEPLEJE
ETISK
RÅD